

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>σελίδα</u>
0. <u>Εισαγωγή</u>	1
1. <u>Δυναμική και προβληματική του ελληνικού τουρισμού</u>	2
1.1 Οι επιπτώσεις του τουρισμού	2
α. Θετικές επιπτώσεις	2
β. Αρνητικές επιπτώσεις	3
1.2 Οι παράγοντες έλξης	5
1.3 Σημερινή κατάσταση και τάσεις	6
α. Συνεχής υποβάθμιση των παραγόντων έλξης	6
β. Υποβιβασμός επιπέδου επισκεπτών	7
γ. Εξάπλωση του ερασιτεχνισμού	7
δ. Ξένος έλεγχος	8
ε. Περιορισμός των δυνατοτήτων κρατικής παρέμβασης	8
ζ. Η ζήτηση δυνατοτήτων μόνιμης διαχείμανσης-παραθερισμού	8
2. <u>Ο ρόλος του τουρισμού στα εθνικά πλαίσια</u>	9
2.1 Τα ακραία σενάρια ανάπτυξης	9
α. Σύμμετρη ανάπτυξη	9
β. Εξειδίκευση στα πλαίσια της Κοινότητας	9
2.2 Ο ρόλος του τουρισμού	10
3. <u>Στόχοι πολιτικής</u>	11
3.1 Διατήρηση και ανάδειξη των εγγενών πλεονεκτημάτων της Ελλάδας	11
3.2 Περιορισμός των δυσμενών παραγόντων	12
3.3 Βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών	13

α.	Εσωτερική αναδιοργάνωση του τουριστικού κυκλώ- ματος	13
β.	Αναβάθμιση του επιπέδου των στελεχών	14
γ.	Βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών εγκαταστάσεων	15
δ.	Αποτελεσματικός έλεγχος της παραξενοδοχίας	15
ε.	Ενίσχυση της ελληνικής επιχειρηματικότητας	15
ζ.	Τόνωση των σχέσεων του τουρισμού με την εγχώρια παραγωγή	15
η.	Εξέλιξη νέων μορφών προγραμματισμού	16
4.	<u>Γενικά μέτρα</u>	17
4.1	Στοιχεία, έρευνα	17
4.2	Αρμοδιότητες, φορείς	18
4.3	Εκπαίδευση	20
4.4	Επιχειρηματικές πρωτοβουλίες	21
α.	Δραστηριότητες του δημόσιου τομέα	21
β.	Δημόσια γή	22
γ.	Διευκόλυνση μεγάλων επενδύσεων	23

0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κείμενο που ακολουθεί γίνεται προσπάθεια να διατυπωθούν οι αρχές, που πρέπει να διέπουν την κυβερνητική πολιτική για τον τουρισμό στην Ελλάδα κατά τα επόμενα έτη.

Στην αρχή διατυπώνονται με ρεαλιστικότητα τα προβλήματα και οι αδυναμίες του σημαντικού αυτού κοινωνικού και οικονομικού τομέα. Μετά γίνεται απόπειρα να καθοριστεί ο επιθυμητός ρόλος του τουρισμού, στα πλαίσια των γενικότερων επιδιώξεων για την εξέλιξη της χώρας. Με βάση την εικόνα αυτή προτείνονται στόχοι και γενικά μέτρα για την επίτευξή τους.

Τα τρία πρώτα μέρη πρέπει να αποτελούν, μετά τη συζήτηση και οριστικοποίησή τους, πάγια κυβερνητική πολιτική. Τα μέτρα όμως πρέπει να μελετιώνται και να εξειδικεύονται από τους αρμόδιους φορείς, να ακολουθεί προσεκτική εφαρμογή και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους, κυρίως ως προς την επιτυχία στην επίτευξη των στόχων και στις όποιες παρενέργειες.

Για ορισμένα ευαίσθητα θέματα διατυπώνονται προειδοποιήσεις, ώστε να παρακολουθηθούν με προσοχή και να παρθούν, όταν απαιτηθεί, τα κατάλληλα μέτρα.

Το κείμενο βασίστηκε στο ειδικό ερωτηματολόγιο, που συντάχθηκε για τον τομέα του τουρισμού, καθώς και στα σχετικά κεφάλαια των Πενταετών Προγραμμάτων, στις εκθέσεις των πολιτικών και υπηρεσιακών παραγόντων για τον τουρισμό, καθώς και στα εξειδικευμένα άρθρα της τελευταίας τριετίας.

1. ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χάραξη σωστής πολιτικής στον τομέα του τουρισμού είναι η ψυχραιμη καταγραφή και αποτίμηση της κατάστασης και των προοπτικών του κλάδου αυτού, χωρίς καταστροφολογία ή τυμπανοκρουσίες.

Μια τέτοια αξιολόγηση είναι ιδιαίτερα δύσκολη, γιατί ο τουρισμός είναι ένα εξαιρετικά σύνθετο φαινόμενο, μια και :

- αποτελεί ταυτόχρονα πολυσχιδή οικονομική δραστηριότητα παραγωγής/κατανάλωσης σε πολλούς τομείς, αλλά και κοινωνική δραστηριότητα,
- έχει διεθνείς και δύσκολα ελέγξιμες προεκτάσεις,
- οι δραστηριότητές του εξικνούνται σε όλη σχεδόν την έκταση της Χώρας,
- ένα μεγάλο τμήμα του μετέρχεται της παραοικονομίας και αναπτύσσεται ουσιαστικά ανεξέλεγκτα.

Για όλους αυτούς τους λόγους, τα ποσοτικά στοιχεία που αφορούν τον τουρισμό είναι ελλιπή, αν όχι αναξιόπιστα. Καθιστούν επομένως εφικτή μόνο την ποιοτική κριτική ανάλυση.

1.1 Οι επιπτώσεις του τουρισμού

Αν και η γνώση για τις επιπτώσεις του τουρισμού στην ελληνική κοινωνία και οικονομία δεν είναι πλήρης, η συσσωρευόμενη εμπειρία επιτρέπει τη διατύπωση κάποιων γενικών εκτιμήσεων :

α. Θετικές επιπτώσεις

Σύμφωνα με τις επικρατούσες απόψεις, οι κύριες επιπτώσεις από τον τουρισμό είναι σημαντικότερες και αναμφισβήτητα θετικές. Επισημαίνονται κυρίως :

- Η οικονομική αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Χώρας, όπως π.χ. το φυσικό περιβάλλον, η ιστορία και η γεωγραφική της θέση.

- Το συναλλαγματικό όφελος, το οποίο ανακουφίζει την οικονομία μας από το βάρος και τους καταναγκασμούς που συνεπάγεται το μόνιμα ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο.
- Η αποκέντρωση των εισοδημάτων και των δραστηριοτήτων, στην οποία συμβάλλει η ανάπτυξη του τουρισμού, αμβλύνοντας τις περιφερειακές ανισότητες.
- Η ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών, οι οποίες ευνοούνται από τον τουρισμό και οι οποίες εναρμονίζονται με τις "νοοτροπίες" της ελληνικής κοινωνίας.

Γι' αυτούς τους λόγους, η στρατηγική της ανάπτυξης με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Χώρας, βρίσκει τα τελευταία χρόνια περισσότερους υποστηρικτές. Στα πλαίσια της στρατηγικής αυτής κρίνεται σκόπιμη η σχετική εξειδίκευση της Χώρας σε τουριστικές (μεταξύ άλλων) υπηρεσίες.

β. Αρνητικές επιπτώσεις

Ταυτόχρονα όμως, αυξάνουν και οι προβληματισμοί σχετικά με το πραγματικό μέγεθος των θετικών επιπτώσεων από την ανάπτυξη του τουρισμού και τις αντίστοιχες αρνητικές επιπτώσεις.

- Το συναλλαγματικό όφελος έχει και κόστος. Χρειάζεται να επισημανθεί κατ' αρχήν το "εισαγωγικό περιεχόμενο" των εισπράξεων από τον τουρισμό. Η συναλλαγματική δαπάνη για εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αυξάνεται. Άμεσα, υπό την πίεση των καταναλωτικών προτύπων που "μεταφέρονται" χωρίς να μπορούν να ικανοποιηθούν επαρκώς (ποιοτικά και ποσοτικά) από τον εγχώριο παραγωγικό μηχανισμό. Αλλά και έμμεσα με τη διαδοχή των προτύπων αυτών στον ελληνικό πληθυσμό.
- Τα "κληρονομικά" συγκριτικά πλεονεκτήματα της Χώρας, για να διατηρηθούν ως πόλος έλξης, απαιτούν επίσης δαπάνες. Η εντατική και "φτηνή" εκμετάλλευσή τους έχει ως αποτέλεσμα, αργά ή γρήγορα, υψηλότερο κόστος για την αποκατάστασή τους, αν δεν έχουν δημιουργηθεί

στο μεταξύ μονιμότερες στρεβλώσεις και ανισορροπίες οικονομικού, κοινωνικού και οικολογικού χαρακτήρα.

- Κόστος τέλος έχουν και τα "επίκτητα" πλεονεκτήματα, τα οποία είναι σήμερα αναγκαία για την ανάπτυξη του τουρισμού. Η εξυπηρέτηση του πλήθους των ξένων, που επισκέπονται τη χώρα μέσα σε λίγους μήνες, προϋποθέτει υπερεπάρκεια σε ακριβές υποδομές (μεταφορών, επικοινωνιών, στέγασης και αναψυχής ...) και μάλιστα σε περιόδους αιχμής.

Επί πλέον όμως η παγιωμένη αντίληψη ότι τα εκ του τουρισμού έσοδα είναι "καθαρά", σε συνδυασμό με το μικρό μέγεθος και τη διασπορά των δραστηριοτήτων που ευνοούνται, δημιουργούν πρόσφορο κλίμα για την ανάπτυξη επικίνδυνων τάσεων, όπως π.χ. :

- τη διόγκωση της παραοικονομίας και της φοροδιαφυγής
- την εγκατάλειψη άλλων παραγωγική δραστηριοτήτων, και κυρίως του πρωτογενή τομέα.

Γενικότερα οι μικρές και ιδιαίτερα οι τουριστικές δραστηριότητες (λόγω και του εποχιακού τους χαρακτήρα) διαφεύγουν εύκολα από κάθε έλεγχο και συμμετοχή (άμεση ή έμμεση) στο κόστος που συνδέεται με τη λειτουργία και αναπαραγωγή τους. Έτσι, στις άτυπες αυτές κατά κανόνα δραστηριότητες, οι δυσανάλογα υψηλές και "καθαρές" αμοιβές συνιστούν ισχυρό πόλο έλξης κεφαλαίου και εργασίας από άλλες κοινωνικά οργανωμένες δραστηριότητες, όπως π.χ. η γεωργία και η μεταποίηση. Ο κίνδυνος είναι εμφανής για τον κοινωνικό και παραγωγικό ιστό της χώρας, ο οποίος όχι μόνο δεν τείνει να εκσυγχρονιστεί, ώστε να ανταποκριθεί στις νέες απαιτήσεις, αλλά αντίθετα προσαρμόζεται παθητικά σε συμπληρωματικό και δευτερεύοντα ρόλο στα πλαίσια του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας.

Η εγκατάλειψη άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων, ο παρασιτισμός, η τάση προς τον εύκολο πλουτισμό δεν είναι οι μόνες δυσμενείς επιπτώσεις του τουρισμού. Σημαντικές είναι επίσης η ραγδαία αλλοίωση των κοινωνικών και οικογενειακών δομών, που παρατηρείται σ'όλες σχεδόν τις "τουριστικές" περιοχές της Χώρας, με ανυπολόγιστες εθνικές προεκτάσεις.

1.2 Οι παράγοντες έλξης

Οι σπουδαιότεροι παράγοντες έλξης των ξένων επισκεπτών προς την Ελλάδα είναι :

- α. Οι κλιματικές συνθήκες του Τόπου.
- β. Η μορφή του φυσικού περιβάλλοντος (ακτές, βουνά, λίμνες, τοπία ιδιαίτερου κάλλους) και η κατάστασή τους (διατήρηση, καθαρότητα κλπ.).
- γ. Η ανθρώπινη ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών στο επίπεδο και των τουριστικών εγκαταστάσεων και της γενικότερης υποδομής (κυρίως των μεταφορών).
- δ. Η ποιότητα της τεχνικής και κτιριακής υποδομής και στα δύο αυτά επίπεδα.
- ε. Τα στοιχεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος (μνημεία, παραδοσιακοί οικισμοί, μουσεία, ήθη και έθιμα, πολιτιστικές εκδηλώσεις).
- ζ. Το συγκριτικό κόστος προσέλευσης, μετακίνησης, διαμονής, ψυχαγωγίας.

Είναι προφανές ότι, ενώ οι παράγοντες έλξης α, β, ε και εν μέρει ζ (κλίμα, φυσικό περιβάλλον, πολιτιστικό ενδιαφέρον και κόστος) είναι καταρχήν ευνοϊκοί για τη Χώρα μας, οι παράγοντες γ και δ (υπηρεσίες και υποδομή) είναι αρνητικοί.

1.3 Σημερινή κατάσταση και τάσεις

Η δυναμική κατάστασή του Ελληνικού τουρισμού σήμερα (υφιστάμενες συνθήκες συν τάσεις) μπορεί να εκτιμηθεί σε γενικές γραμμές ως εξής :

α. Συνεχής υποβάθμιση των παραγόντων έλξης

Παρά τις κάποιες περιορισμένες προσπάθειες του Δημόσιου τομέα, η υποβάθμιση όλων των παραγόντων τουριστικής έλξης δεν έχει περιοριστεί.

- Στα μεγάλα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα στην Αθήνα χειροτερεύουν ακόμα και οι (ιδεώδεις) κλιματικές συνθήκες του Τόπου.
- Το φυσικό περιβάλλον αλλοιώνεται βάνουσα από κτίσματα και έργα, από την ανάμιξη μη συμβιβάσιμων χρήσεων, την αστικοποίηση, την αλόγιστη χρήση. Σ' αυτή την αλλοίωση μετέχει καθοριστικά και ο τουριστικός τομέας. Οι δε συνθήκες διατήρησης του περιβάλλοντος (κυρίως οι ακτές και η θάλασσα) υποβιβάζονται από την εκτεταμένη ρύπανση.
- Το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι εξαιρετικά χαμηλό και προκαλεί έντονη δυσανασχέτηση μεγάλου αριθμού επισκεπτών, η οποία προβάλλεται συχνά και από το διεθνή τύπο, αναιρώντας τις προσπάθειες μιας τουριστικής διαφήμισης.
- Η ποιότητα της τεχνικής και κτιριακής υποδομής κυρίως στο γενικότερο επίπεδο εξυπηρετήσεων (με αιχμή τις εσωτερικές και αστικές συγκοινωνίες, αλλά και τηλεπικοινωνίες) έχει φτάσει σε απαράδεκτα χαμηλά επίπεδα, όπως είναι προφανές και στους κατοίκους της Χώρας, που την υφίστανται.
- Τα στοιχεία πολιτιστικού ενδιαφέροντος, λόγω έλλειψης πόρων και οργάνωσης, δεν αξιοποιούνται επαρκώς.
- Το συγκριτικό πλεονέκτημα του χαμηλού κόστους τείνει βαθμιαία να περιοριστεί.

β. Υποβιβασμός επιπέδου επισκεπτών

Η υποβάθμιση αυτή των παραγόντων έλξης έχει συντελέσει και στο ραγδαίο υποβιβασμό του εισοδηματικού επιπέδου των επισκεπτών, με σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Κυρίως με την εντατική "χρήση" του Ελληνικού χώρου για μικρά σχετικά ανταλλάγματα.

Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι για τον υποβιβασμό αυτό. Οι κυριότεροι είναι :

- Η πολιτική χρήσης γης του ΥΠΕΧΩΔΕ κατά την περίοδο 1981-85*, που ενίσχυσε την κατασκευή μικρών τουριστικών μονάδων (κατά τεκμήριο χαμηλού επιπέδου και με ελάχιστον επαγγελματισμό και εξυπηρετήσεις) και η πλήρης αποθάρρυνση των μεγαλύτερων, οργανωμένων μονάδων σε συνδυασμό και με τη γενικότερη απαγόρευση για τις άνω των 300 κλινών μονάδες στα κίνητρα του Ν. 1262/82.
- Η εξάπλωση σ' όλη τη Χώρα και η διόγκωση της παραοικονομίας στον τουρισμό, των παράνομων και παρασιτικών δραστηριοτήτων, αποτέλεσμα έλλειψης πολιτικής βούλησης για τον περιορισμό της, λόγω μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων.
- Η πλήρης αποτυχία του ΕΟΤ στον έλεγχο της ποιότητας, έστω και των αμειγώς τουριστικών εγκαταστάσεων από πλευράς υποδομής και υπηρεσιών.

γ. Εξάπλωση του ερασιτεχνισμού

Απόρροια των παραπάνω σφαλμάτων και αδυναμιών είναι ότι η θέση των σοβαρών επιχειρηματιών στον τουριστικό τομέα γίνεται όλο και πιο δύσκολη (αν όχι και αδύνατη, όπως δείχνει το κλείσιμο ορισμένων σοβαρών ξενοδοχειακών μονάδων κυρίως στην Αθήνα) ενώ εισβάλλουν στο χώρο αυτό όλο και περισσότεροι ερασιτέχνες. Σ' αυτό έχουν συντελέσει :

- Η αλλοπρόσαλλη κυβερνητική πολιτική κινήτρων και αντικινήτρων.

* Κυρίως τα Π.Δ. 380/84 και Π.Δ. 58/85.

- Η παροχή διευκολύνσεων (αδειών, χρηματοδοτήσεων κλπ.) σε μικρούς και μέσους επενδυτές, τελείως άσχετους με τον τουριστικό τομέα.
- Η "τιμωρία" των μονάδων που λειτουργούν επίσημα (φορολογία, έλεγχος, εργατικά, επιτόκια) σε σχέση με την ουσιαστική επιβράβευση των παράνομων.
- Η ίδια η περιορισμένη εποχικότητα της τουριστικής δραστηριότητας, που συχνά οδηγεί στην αντιμετώπισή της ως παράλληλης, ή συμπληρωματικής.

δ. Ξένος έλεγχος

Σε αντίθεση με την παραπάνω τάση, παρατηρείται ήδη απαρχή καθετοποίησης των τουριστικών υπηρεσιών, με σταδιακό έλεγχο τους από μεγάλες εξειδικευμένες επιχειρήσεις του εξωτερικού.

ε. Περιορισμός των δυνατοτήτων κρατικής παρέμβασης

Το γεγονός ότι οι όροι του ανταγωνισμού διαμορφώνονται εκτός εθνικών πλαισίων, περιορίζει τη δυνατότητα να ασκηθεί συμβατική εθνική πολιτική. Με τη δημιουργία της Μεγάλης Εσωτερικής Αγοράς του 1992 η πραγματικότητα αυτή θεσμοποιείται και επίσημα.

Δεν σημαίνει βέβαια αυτό, ούτε ότι οι μέχρι τώρα δραστική κρατική παρέμβαση στον τομέα του τουρισμού ήταν πάντα επιτυχής, ούτε ότι στο μέλλον δεν υπάρχουν οι δυνατότητες για τη δημιουργία νέων και συμβατών με το Κοινοτικό πλαίσιο μηχανισμών προγραμματισμού.

ζ. Η ζήτηση δυνατοτήτων μόνιμης διαχείμανσης - παραθερισμού

Η αυξανόμενη συνειδητοποίηση της ένταξης της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ενδιαφέροντος (ζήτησης) για δυνατότητες μόνιμης διαχείμανσης-παραθερισμού στην Ελλάδα, μια και ο τόπος παρέχει συγκριτικά πλεονεκτήματα κλίματος και περιβάλλοντος (ακόμη).

Προβλέπεται ότι η ζήτηση αυτή, γης ή κατοικιών, θα διογκωθεί τα επόμενα έτη, και εάν δεν οργανωθεί κατάλληλα η αντίστοιχη προσφορά (με χωροταξικά, οικονομικά και λειτουργικά κριτήρια) θα δημιουργηθούν σοβαρά προβλήματα και στρεβλώσεις.

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

Μετά τη διατύπωση των ιδιομορφιών και των δυναμικών τάσεων του τουρισμού, το κεντρικό ζήτημα που τίθεται από πολιτική άποψη είναι : πώς και σε ποιό βαθμό ο τουρισμός εντάσσεται ή μπορεί να ενταχθεί οργανικά στα πλαίσια του εθνικού προγραμματισμού για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Χώρας.

Για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό θα πρέπει να αξιολογηθούν δύο ακραία σενάρια ανάπτυξης :

2.1 Τα ακραία σενάρια ανάπτυξης

Τα σενάρια αυτά θεωρούν βέβαια δεδομένη την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και συνυπολογίζουν την Κοινοτική πορεία προς τη δημιουργία ενιαίας αγοράς και όλο στενότερης οικονομικής και πολιτικής προσέγγισης.

α. Σύμμετρη ανάπτυξη

Σύμφωνα με το σενάριο αυτό, θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη σύμμετρη ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής παραγωγή) για μακροπρόθεσμους εθνικούς λόγους. Μέσα σ'ένα τέτοιο πλαίσιο, οι τουριστικές δραστηριότητες θα πρέπει να περιοριστούν δραστικά σε επιθυμητά επίπεδα, ώστε να μην αποτελούν παράγοντα ανταγωνισμού και ανασχεσης των άλλων δραστηριοτήτων.

β. Εξειδίκευση στα πλαίσια της Κοινότητας

Μια και θα είναι δύσκολη η επιβίωση μέσα στον ελεύθερο χώρο της Ευρωπαϊκής Αγοράς όλων των δραστηριοτήτων, θα

πρέπει η Χώρα μας να εξειδικευτεί σε όσους τομείς έχει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Ένας τέτοιος τομέας είναι και ο τουρισμός με όλες του τις μορφές, στον οποίο πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα.

Το πρώτο σενάριο της σύμμετρης ανάπτυξης είναι ιδεολογικά πιο επιθυμητό. Δυστυχώς όμως δεν φαίνεται να είναι και εφικτό. Επομένως δεν μπορεί να υποστηριχθεί με πραγματιστικά κριτήρια. Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων, και η τάση αποβιομηχανοποίησης για παράδειγμα, όσο και εάν είναι δυσάρεστα, αποτελούν αδιάφευστα γεγονότα. Βεβαίως, και στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για τη διατήρηση εκείνων των παραγωγικών δραστηριοτήτων, που (έστω και μη ανταγωνιστικές) επιβάλλονται για εθνικούς λόγους (άμυνας, εκπαίδευσης, τεχνογνωσίας κλπ.).

Εκ πρώτης όψεως φαίνεται ότι το δεύτερο σενάριο (δηλαδή η εξειδίκευση των εθνικών μας προσπαθειών, μέσα στα πλαίσια της Μεγάλης Εσωτερικής Αγοράς, στις δραστηριότητες εκείνες στις οποίες μπορούμε να είμαστε ανταγωνιστικοί λόγω εγγενών παραγόντων) είναι πιο εφικτό κάτω από τις δεδομένες συνθήκες. Σ' αυτή την περίπτωση θα έπρεπε να επιδιωχθεί η βελτιστοποίηση των τουριστικών δραστηριοτήτων (δηλαδή η επιδίωξη του μεγαλύτερου εθνικού οφέλους με τις λιγότερες επιπτώσεις).

Όμως από τη μέχρι σήμερα εμπειρία προκύπτει ότι η εξειδίκευση ορισμένων περιοχών της Χώρας σε τουριστικές δραστηριότητες και μόνο ήταν αποτέλεσμα βραχυπρόθεσμης εμβέλειας κοινωνικών πιέσεων και λογικών. Και δεν ήταν άμοιρη κινδύνων, ήδη εμφανών τόσο στις παραδοσιακές όσο και στις νέες αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές.

2.2 Ο ρόλος του τουρισμού

Η ανάπτυξη είναι συνολικό και σύνθετο κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο, το οποίο δεν επιδέχεται μονομερείς προσανατολισμούς. Μακροπρόθεσμα, τέτοιοι προσανατολισμοί συνοδεύτηκαν πάντα από ανεπιθύμητες πολιτικές εξαρτήσεις, οικονομικές ανισορροπίες και κοινωνικές εντάσεις.

Ο τουρισμός θα είναι τόσο περισσότερο επωφελής για τη Χώρα όσο καλύτερα οργανωθεί και όσο πιο στενά συνδεθεί με τις άλλες οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες του πληθυσμού. Προς την κατεύθυνση αυτή οφείλει να ενεργοποιηθεί ο μακροχρόνιος προγραμματισμός της Πολιτείας.

Είναι επομένως προφανές ότι η σωστή εθνική πολιτική ανάπτυξης πρέπει να τοποθετηθεί κάπου μεταξύ των δύο ακραίων εικόνων. Δεν παύει όμως αυτό να σημαίνει ότι, τουλάχιστον για μια πρώτη περίοδο, πρέπει να αποδοθεί ιδιαίτερη βαρύτητα στον τομέα του τουρισμού. Αυτό είναι αναγκαίο και από την αρνητική σκοπιά, γιατί αλλιώς ο τομέας αυτός, εξελισσόμενος ανεξέλεγκτα και αναρχικά, θα συνεχίσει να έχει σοβαρές αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις στη Χώρα μας.

3. ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Για τον περιορισμό των δυσμενών επιπτώσεων αυτών, για την επίτευξη του μεγαλύτερου και μακροπρόθεσμου οφέλους για τη Χώρα μας, αλλά και για την παροχή στη διεθνή κοινότητα των λαών υψηλής ποιότητας υπηρεσιών*, προτείνονται οι ακόλουθοι στόχοι πολιτικής για τον τουριστικό τομέα, και μάλιστα κατά προτεραιότητα :

3.1 Διατήρηση και ανάδειξη των εγγενών πλεονεκτημάτων της Ελλάδας

Όχι μόνον οι ανάγκες του τουριστικού τομέα, αλλά και το ευρύτερο συμφέρον των σημερινών και μελλοντικών γενεών, επιβάλλουν την προστασία, τη διαφύλαξη, τη συντήρηση και την ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς πλούτου αυτής της Χώρας. Ειδικότερα θα πρέπει :

- α. Να αποφεύγονται παρεμβάσεις, που μπορούν να επηρεάσουν δυσμενώς (είτε άμεσα, είτε μακροπρόθεσμα) τις ιδεώδεις κλιματικές συνθήκες του τόπου.

* Ας μην ξεχνάμε ότι είμαστε θεματοφύλακες ενός σημαντικού τμήματος της ιστορίας και των μνημείων του μεσογειακού πολιτισμού.

- β. Να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική προστασία της ελληνικής φύσης και ιδιαίτερα των ευαίσθητων περιοχών (υγρότοποι, βουνά, περιοχές ιδιαίτερου κάλλους κλπ.), καθώς και της άγριας ζωής (πανίδας και χλωρίδας).
- γ. Να προστατευτούν και αναδειχθούν όλα τα κατάλοιπα των πολιτισμών που αναπτύχθηκαν στον ελληνικό χώρο.

3.2 Περιορισμός των δυσμενών παραγόντων

Για την άνοδο του επιπέδου των ξένων επισκεπτών είναι αναγκαίο να παρθούν μέτρα αναίρεσης των επιπτώσεων ορισμένων αρνητικών παραγόντων. Συγκεκριμένα θα πρέπει :

- α. Να συνεχίσει και να εδραιωθεί η ψύχραιμη αλλά θετική αντιμετώπιση των εσωτερικών και εξωτερικών πολιτικών προβλημάτων και η καλλιέργεια "ήπιου κλίματος", γιατί η παραμικρή αναταραχή (όπως μεγαλοποιείται από ανταγωνιστικά κέντρα) τρομοκρατεί τους πιθανούς επισκέπτες και τους προσανατολίζει προς άλλες χώρες. Σ' αυτό το πλαίσιο η εξασφάλιση γόνιμου διαλόγου με την Τουρκία είναι θετική.
- β. Να βελτιωθεί δραστικά η γενική υποδομή της Χώρας, με έμφαση στις συγκοινωνίες και τις τηλεπικοινωνίες, που είναι δυστυχώς σε απαράδεκτη κατάσταση. Ήδη έχουν προγραμματιστεί ορισμένα μεγάλα έργα (μετρό, αεροδρόμιο Σπάτων, διπλασιασμός εθνικής οδού 1, γεφύρωση Ρίου-Αντιρρίου) που θα συμβάλλουν προς το στόχο αυτό. Δεν είναι όμως επαρκή. Απαιτείται συνεχής προσπάθεια σε όλα τα μέτωπα και σε όλες τις κλίμακες.
- γ. Να καταπολεμηθεί δραστικά κάθε μορφής μόλυνση και ρύπανση. Με κύριους στόχους :
 - την καθαρότητα των ακτών,
 - το δραστικό περιορισμό της θαλάσσιας ρύπανσης, μια και η θάλασσα αποτελεί κύριο στοιχείο τουριστικής έλξης,

- την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στην Αθήνα, αλλά και στις άλλες πόλεις, γιατί πέρα από την πραγματική υπόσταση του προβλήματος, μεγαλοποιείται στο εξωτερικό και αποτελεί ισχυρό αντικίνητρο προσέλκυσης.

3.3 Βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών

Για το στόχο αυτό απαιτούνται τα ακόλουθα :

α. Εσωτερική αναδιοργάνωση του τουριστικού κυκλώματος

Η αριστοποίηση της σχέσης τιμής/ποιότητας/κόστους συνιστά το καίριο "εσωτερικό" πρόβλημα της τουριστικής δραστηριότητας.

Υπό τις επικρατούσες συνθήκες ολιγοψωνίου η αριστοποίηση της σχέσης αυτής είναι αδύνατη. Απέναντι στα ισχυρά διεθνή συγκροτήματα που κυριαρχούν στη τουριστική αγορά, οι μικροί και ανοργάνωτοι κατά κανόνα Έλληνες επιχειρηματίες δεν διαθέτουν διαπραγματευτική δύναμη. Επικρατούν έτσι ο μαζικός και φτηνός τουρισμός και οι χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες. Και ο συνδυασμός αυτός επιβιώνει, είτε με την στράτευση φτηνής εργασίας (αλλοδαπής ή και εγχώριας λόγω ανεργίας) είτε με την μετακύλιση του κόστους στο κοινωνικό σύνολο.

Η ανακοπή της αδιέξοδης αυτής πορείας προϋποθέτει βαθμιαία στροφή σε "ακριβότερες" τουριστικές υπηρεσίες. Και τούτο μπορεί να επιτευχθεί καταρχήν με την γενική αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών. Απαιτείται όμως ταυτόχρονα πολιτική διαφοροποίησης με στόχο την ικανοποίηση εξειδικευμένων τουριστικών αναγκών (συνεδριακός, οικολογικός, πολιτιστικός και αθλητικός τουρισμός*, κρουαζιερόπλοια, yachting ...).

* Σε συνάρτηση και με την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Σε κάθε περίπτωση είναι αναγκαίος ο συνασπισμός των δυνάμεων (όχι απαραίτητα και η συγκέντρωσή τους) για να σχεδιαστούν και πραγματοποιηθούν τα κατάλληλα προγράμματα, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί με καλύτερους όρους ο διεθνής ανταγωνισμός.

Για την Πολιτεία αυτό σημαίνει αναπροσανατολισμό της ισχύουσας τουριστικής πολιτικής. Το σημερινό σύστημα κινήτρων γενικού χαρακτήρα ευνοεί τις μικρές, μεμονωμένες και παραδοσιακές δραστηριότητες και έχει εξαντλήσει τις δυνατότητές του. Μια πιο επιλεκτική πολιτική κινήτρων πρέπει ενδεχομένως να συνδεθεί με συνολικότερα και συνεκτικά σχέδια επεμβάσεων και όχι με μεμονωμένες επενδύσεις. Οι "φτηνές" δραστηριότητες (αποδοτικές βεβαίως για τους ιδιοκτήτες τους) πρέπει να αποθαρρυνθούν με τη βαθμιαία κατάργηση των επίσημων ή όχι διευκολύνσεων και τον καταλογισμό του κόστους που τους αναλογεί (με τον αυστηρό έλεγχο της φοροδιαφυγής ή τη θέσπιση ενδεχομένως φόρου επιτηδεύματος).

β. Αναβάθμιση του επιπέδου των στελεχών

Θα πρέπει να γίνει συνειδητό ότι ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα στην οποία καθοριστικό ρόλο παίζει το ανθρώπινο στοιχείο. Επομένως δεν είναι δυνατή η βελτίωση του επιπέδου των υπηρεσιών, χωρίς την αντίστοιχη εξασφάλιση στελεχών με ικανοποιητική επαγγελματική κατάρτιση, γνώση ξένων γλωσσών και θετική νοοτροπία. Και αυτό αφορά όλο το ανθρώπινο δυναμικό, από τον τουριστικό επιχειρηματία μέχρι τον οδηγό του τουριστικού λεωφορείου ή το σερβιτόρο του εστιατορίου.

Η μεγάλη δυσκολία εδώ είναι η εποχιακή μορφή απασχόλησης ενός μεγάλου ποσοστού του προσωπικού*, που καθιστά δυσχερή την επαγγελματική τους κατοχύρωση και εξέλιξη. Αυτό όμως μπορεί να αντιμετωπιστεί με μια πιο εξειδικευμένη κατά περιοχή πολιτική παραγωγής και απασχόλησης και τη δημιουργία περισσότερο ολοκληρωμένων μορφών τοπικής οικονομίας.

* Υπολογίζεται ότι μόνο το 35% των απασχολούμενων εργάζονται όλο το χρόνο, το 40% 6-8 μήνες και το 25% μόνο 2-3 μήνες.

γ. Βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών εγκαταστάσεων

Και στον τομέα αυτόν απαιτείται η δραστική βελτίωση όλων των καθαυτό τουριστικών εγκαταστάσεων διαμονής, εστίασης, ψυχαγωγίας, κλπ., σε συνδυασμό με ένα νέο σύστημα βαθμολόγησης, αλλά και αστυνόμευσης.

δ. Αποτελεσματικός έλεγχος της παραξενοδοχίας

- Αγνοώντας το όποιο "πολιτικό κόστος", θα πρέπει η παραξενοδοχία είτε να ενταχθεί σε νόμιμες μορφές λειτουργίας, μέσα σε καθορισμένα πρότυπα χώρων, υπηρεσιών, τιμών, φορολόγησης, κλπ. ή να συρρικνωθεί. Η Πολιτεία θα πρέπει να βοηθήσει την τάση προς την πρώτη κατεύθυνση, αλλά και να πάρει τα αναγκαία αυστηρά μέτρα για τη δεύτερη.

ε. Ενίσχυση της ελληνικής επιχειρηματικότητας

Η Πολιτεία θα πρέπει να καθιερώσει ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα ενθάρρυνσης των Ελλήνων επιχειρηματιών στον τομέα του τουρισμού (με οικονομικά κίνητρα, ανώτατη εκπαίδευση, κλπ.) ώστε να καταστούν ανταγωνιστικοί στον Ευρωπαϊκό χώρο και να αναλάβουν αυτοί την καθετοποίηση των υπηρεσιών.

- Ένα τέτοιο πρόγραμμα δεν σημαίνει μόνον οικονομικά κίνητρα (συνήθως με υψηλότατα επιτόκια). Σημαίνει κυρίως δημιουργία θετικού κλίματος, συμπαράσταση, διευκόλυνση στις διαδικασίες, τεχνογνωσία, φορολογικές ελαφρύνσεις για τις επενδύσεις και άλλα αντίστοιχα μέτρα.

ζ. Τόνωση των σχέσεων του τουρισμού με την εγχώρια παραγωγή

Οι σχέσεις ανάμεσα στον τουρισμό και τις εγχώριες παραγωγικές δραστηριότητες αποτελούν τη λιγότερη γνωστή και ίσως την πιο δύσκολη πλευρά του ζητήματος.

Η αποθάρρυνση των εύκολων τουριστικών δραστηριοτήτων, οι οποίες με επίπλαστες σήμερα αποδοτικότητες λειτουργούν ως πόλος έλξης πολύτιμων παραγωγικών συντελεστών, θα συμβάλει στην άμβλυση των αρνητικών επιπτώσεων.

Η ενθάρρυνση των θετικών σχέσεων συνιστά όμως τη σημαντικότερη διάσταση. Ο τουρισμός αντιπροσωπεύει αγοραστική δύναμη εκατοντάδων δισεκατομμυρίων δραχμών. Η πρόσθετη αυτή ζήτηση έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για ορισμένες κατηγορίες αγαθών (όπως π.χ. : τρόφιμα, ποτά, καπνός, ρούχα, δερμάτινα-γούνες, δώρα-αναμνηστικά, είδη αναψυχής ...) κρίσιμες για τον εγχώριο παραγωγικό μηχανισμό. Επί πλέον το πλήθος των ξένων επισκεπτών μπορεί να λειτουργήσει και ως φορέας διαφημιστικού μηνύματος. Η επιτυχία όμως μιας ενεργητικής πολιτικής, με στόχο την υποκατάσταση των εισαγωγών και την ανάπτυξη των εξαγωγών, είναι δύσκολη με τη σημερινή διασπορά των δυνάμεων. Αιχμή μιας τέτοιας πολιτικής θα έπρεπε να είναι η δημιουργία αρκετών ισχυρών τουριστικών και βιομηχανικών επιχειρήσεων, οι οποίες θα αναλάβουν ρόλο πιλότου προς αυτή την κατεύθυνση.

Προς την ίδια κατεύθυνση είναι βεβαίως αναγκαίο να χρησιμοποιηθούν και άλλες δυνατότητες της Πολιτείας, όπως ο αυστηρός έλεγχος των χρήσεων γης.

η. Εξέλιξη νέων μορφών προγραμματισμού

Δημιουργείται συχνά η εσφαλμένη εντύπωση ότι η ένταξη της Χώρας στη Μεγάλη Εσωτερική Αγορά του 1992 την αποστερεί από κάθε δυνατότητα προγραμματισμού. Στην πραγματικότητα εκείνο που θα συμβεί είναι η οριστική εξουδετέρωση των κλασικών εργαλείων πολιτικής, όπως είναι για παράδειγμα οι δασμοί και οι διακριτικές επιδοτήσεις. Το πρόβλημα συνίσταται στην έγκαιρη δημιουργία νέων και συμβατών μηχανισμών προγραμματισμού.

Το θεσμικό πλαίσιο της ΕΟΚ ελέγχει συστηματικά τις σχέσεις μεταξύ κρατών ή μεταξύ κράτους και επιχειρήσεων. Δεν επεμβαίνει όμως στα κριτήρια εσωτερικής λειτουργίας και προγραμματισμού των επιχειρήσεων. Δεν υπάρχει επομένως κανένα εμπόδιο για την ανάπτυξη ισχυρών τουριστικών επιχειρήσεων με "εθνικούς" προγραμματικούς στόχους.

Με δεδομένο το διεθνή ανταγωνισμό στην τουριστική αγορά το κρίσιμο ζήτημα είναι το είδος των επιχειρήσεων με τις οποίες θα τον αντιμετωπίσουμε. Στην κατεύθυνση αυτή η συμβολή του ευρύτερου δημόσιου και κοινωνικού τομέα μπορεί και πρέπει να έχει αποφασιστική σημασία.

4. ΓΕΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Για την επίτευξη των στόχων της τουριστικής πολιτικής προτείνεται μια σειρά από γενικά μέτρα, τα οποία θα εξειδικευτούν και θα συμπληρωθούν από τους αρμόδιους φορείς. Τα μέτρα αυτά είναι τα ακόλουθα :

4.1 Στοιχεία, έρευνα

Ιδρύεται, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών (ΙΤΕ), με σκοπό :

- α. Τη συλλογή στατιστικών στοιχείων για τον Ελληνικό τουρισμό.
- β. Τη συνεννόηση με την Τράπεζα της Ελλάδος και την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία για την αυτοτελή εμφάνιση του τουρισμού στους ταξινομημένους κλάδους και τομείς παραγωγής του λογαριασμού ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, στα συστήματα των εθνικών λογαριασμών και των πινάκων εισροών - εκροών. Επίσης, για την αναθεώρηση του συστήματος εγγραφής του λογαριασμού ταξιδιωτικού συναλλαγμάτων σε ενιαία θέση και κλαδική συγκρότηση.
- γ. Τη διεξαγωγή ερευνών για όλες τις πτυχές του τουριστικού φαινομένου, περιλαμβανόμενων και των ερευνών αγοράς (market research) στην Ελλάδα και σε επιλεγμένες χώρες του εξωτερικού.
- δ. Τη συλλογή πάσης φύσεως στοιχείων για τον τουρισμό και τις υπηρεσίες των ανταγωνιστικών προς την Ελλάδα χωρών.
- ε. Την οικονομική αξιολόγηση των επιπτώσεων των μέτρων που υλοποιούνται.

- ζ. Την κατάστρωση των πενταετών προγραμμάτων για τον τουρισμό.

Το ΙΤΕ, που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση μιας σωστής και δυναμικής τουριστικής πολιτικής, θα λειτουργεί ως αντικειμενικός σύμβουλος της Πολιτείας, εποπτευόμενος από το ΥΠΕΘΟ, αλλά λειτουργώντας με τη δική του διοικητική και οικονομική αυτονομία ως ΝΠΔΔ.

4.2 Αρμοδιότητες, φορείς

- α. Η κυβερνητική πολιτική για τον τουρισμό καθορίζεται από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, σε επίπεδο ειδικού υφυπουργού, και εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο.
- β. Ο ίδιος υφυπουργός, με την αντίστοιχη υπηρεσία του,
- εποπτεύει την εφαρμογή της πολιτικής αυτής,
 - εποπτεύει τη λειτουργία του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών.
- γ. Ο συντονισμός των συναρμόδιων υπουργείων για τα θέματα του τουρισμού και την εφαρμογή της αντίστοιχης πολιτικής γίνεται από το Ανώτατο Συμβούλιο Τουρισμού (ΑΣΤ) σε επίπεδο γενικών γραμματέων των συναφών υπουργείων, στο οποίο προεδρεύει ο Υφυπουργός για θέματα τουρισμού του ΥΠΕΘΟ.
- δ. Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού αναλαμβάνει την ευθύνη για την αναβάθμιση και εύρυθμη λειτουργία των τουριστικών εγκαταστάσεων της Χώρας και συγκεκριμένα :
- την κατάρτιση προδιαγραφών εγκαταστάσεων και λειτουργίας
 - την κατάταξη με νέο ενιαίο σύστημα (αστέρια) όλων των μονάδων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές
 - τον ετήσιο έλεγχο λειτουργίας όλων των μονάδων και τον επαναπροσδιορισμό της ταξινόμησής τους
 - την διεξαγωγή ενδιάμεσων ελέγχων, κυρίως κατά τις περιόδους αιχμής

- την επίλυση του προβλήματος της παραξενοδοχίας με την ένταξη ή προσαρμογή, όσων μονάδων μπορούν να καλύψουν τις προδιαγραφές και την κατάργηση των υπόλοιπων
 - την αξιολόγηση, έγκριση και προώθηση νέων επενδύσεων στον τομέα των τουριστικών εγκαταστάσεων. Για το σκοπό αυτό θα εδρεύει στον ΕΟΤ μεικτή επιτροπή αρμόδιων εκπροσώπων του ΥΠΕΘΟ και του ΥΠΕΧΩΔΕ, ώστε η εξέταση των φακέλων να είναι άμεση.
- ε. Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ανατίθεται η ευθύνη :
- για την κατάστρωση και εφαρμογή λεπτομερούς προγράμματος προστασίας των φυσικών πόρων και καταπολέμησης της ρύπανσης και μόλυνσης
 - για τον καθορισμό χρήσεων γης, με στόχο τον περιορισμό των αντιφατικών χρήσεων και γραμμής αιγιαλού, τουλάχιστον στις περιοχές με τουριστικό δυναμικό
 - για τη μελέτη και επίλυση του προβλήματος χωροθέτησης και οργάνωσης των εγκαταστάσεων μόνιμης διαχείμανσης - παραθερισμού.
- ζ. Στο Υπουργείο Πολιτισμού ανατίθεται η ευθύνη για την κατάστρωση και εφαρμογή λεπτομερούς προγράμματος διαφύλαξης και ανάδειξης των καταλοίπων της ελληνικής πολιτιστικής παράδοσης, καθώς και την οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων σε συνδυασμό με το στόχο προσέλκυσης τουρισμού υψηλού επιπέδου.
- η. Το Υπουργείο Μεταφορών και Συγκοινωνιών θα καταρτίσει σταδιακά πρόγραμμα βελτίωσης της χερσαίας και εναέριας υποδομής συγκοινωνιών, καθώς και εκσυγχρονισμού των δικτύων τηλεπικοινωνιών.
- θ. Το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας :

- Θα έχει τη μέριμνα για την επίλυση του προβλήματος των θαλάσσιων συγκοινωνιών και κυρίως τη σύνδεση των νήσων με σύγχρονα μέσα (ταχύπλοα σκάφη, ιπτάμενα, hovercrafts κλπ.).
 - Θα αναλάβει την εποπτεία του θαλάσσιου τουρισμού (κρουαζιερόπλοια) και του τουρισμού σκαφών αναψυχής (yachting), με ειδική υπηρεσία, που θα ιδρυθεί σ' αυτό.
 - Επίσης θα αναλάβει την ίδρυση, και εποπτεία λειτουργίας των λιμένων σκαφών αναψυχής (marinas), των οποίων η διοίκηση και εκμετάλλευση θα ανατίθεται στους ΟΤΑ.
- ι. Η διαφήμιση του ελληνικού τουρισμού περιέρχεται στην αρμοδιότητα του Ξενοδοχειακού και Τουριστικού Επιμελητηρίου, το οποίο αναδιοργανώνεται εκ βάθρων και εκσυγχρονίζεται, ώστε να αναλάβει σοβαρές πρωτοβουλίες στο χώρο του τουρισμού.

4.3 Εκπαίδευση

- α. Αναδιοργανώνονται οι ανώτερες σχολές με διεθνή πρότυπα, ώστε να παράγουν καταρτισμένα στελέχη υψηλού επιπέδου και καθίσταται η απασχόλησή τους υποχρεωτική για μονάδες άνω των 100 κλινών.
- β. Το Ξενοδοχειακό και Τουριστικό Επιμελητήριο, υπό τη νέα του αναδιοργανωμένη μορφή αναλαμβάνει τη λειτουργία όλων των κατώτερων επαγγελματικών σχολών τουρισμού, με κατάλληλη κρατική υποστήριξη και έλεγχο.
- γ. Δημιουργείται τμήμα μεταπτυχιακών σπουδών για τον τουρισμό καταρχή στο Αττικό Πανεπιστήμιο (Αθήνα) και σε επόμενη φάση στα Πανεπιστήμια Θεσσαλίας (Βόλος) και Αιγαίου (Ρόδος). Η απόκτηση πτυχίου αυτού του επιπέδου θεωρείται προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης μονάδας άνω των 300 κλινών.

4.4 Επιχειρηματικές πρωτοβουλίες

α. Δραστηριότητες του δημόσιου τομέα

Όπως αναφέρθηκε πιο πριν το δεδομένο της ενσωμάτωσης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα βάζει νέους όρους ανταγωνισμού, ο οποίος για να διεξαχθεί από τη μεριά μας με σχετική (όσον αφορά τον τουρισμό) επιτυχία προϋποθέτει :

- τη συγκέντρωση κεφαλαίου στους επί μέρους κλάδους του τουριστικού κυκλώματος
- τον οργανωτικό και τεχνολογικό εξοπλισμό των τουριστικών επιχειρήσεων
- την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη καθετοποίηση της παραγωγής και διάθεσης της τουριστικής κατανάλωσης
- την ταυτόχρονη ενίσχυση της ελληνοποίησης του κυκλώματος παραγωγής και διάθεσης του συνολικού "τουριστικού προϊόντος".

Ένας χώρος, στον οποίο ταχύτατα θα μπορούσαν να επιτευχθούν αυτά είναι οι επιχειρηματικές δραστηριότητες του δημοσίου (ΕΟΤ, ΟΑ κλπ.).

Προτείνεται λοιπόν :

- (1) Συγκρότηση των σημερινών επιχειρήσεων του ΕΟΤ σε δύο ομογενείς επιχειρήσεις (με τη μορφή ανωνύμων εταιρειών) :

Πρώτη επιχείρηση

Ξενοδοχεία

Δεύτερη επιχείρηση

Ιαματικές πηγές και συναφείς εγκαταστάσεις

Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις π.χ. περίπτερα, ακτές, μαρίνες κλπ., θα παραχωρηθούν στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

- (2) Εκσυγχρονισμός, στελέχωση και ενεργοποίηση της ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ.
- (3) Ίδρυση ανώνυμης εταιρείας για charters από την ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ.
- (4) Συνεργασία των :
 - . Ξενοδοχεία ΕΟΤ, ΑΕ
 - . Ιαματικές Πηγές ΕΟΤ, ΑΕ
 - . ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ
 - . Charters της ΟΑ, ΑΕ

Σε οποιαδήποτε περίπτωση η ΑΕ Ιαματικές Πηγές ΕΟΤ, θα πρέπει να συμβληθεί με μεγάλους ασφαλιστικούς οργανισμούς των κεντροευρωπαϊκών χωρών για κοινές επενδύσεις/εισαγωγή τεχνολογίας και διασφάλιση πελατείας.

β. Δημόσια γη

Η γη, η οποία σήμερα ανήκει στον ΕΟΤ, καθώς και δημόσιες εκτάσεις που είναι κατάλληλες για τουριστικές χρήσεις, χαρακτηρίζονται ως εφεδρείες τουριστικής ανάπτυξης. Οι εκτάσεις αυτές καταγράφονται, τοπογραφούνται και οριοθετούνται με μέριμνα των αρμόδιων υπηρεσιών του ΕΟΤ. Απαγορεύεται η κατασκευή σ' αυτές οποιασδήποτε μόνιμης εγκατάστασης για οποιοδήποτε σκοπό (με εξαίρεση έργα γενικής υποδομής, πυρασφάλειας και κηποτεχνίας) για μια δεκαετία. Στο διάστημα αυτό, οι εκτάσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τουριστικούς και μόνον σκοπούς, μετά από απόφαση του Ανώτατου Συμβουλίου Τουρισμού.

γ. Διευκόλυνση μεγάλων επενδύσεων

Ιδρύεται στο ΥΠΕΘΟ ειδικό γραφείο προώθησης μεγάλων και σύνθετων επενδύσεων στον τουριστικό τομέα, με στόχους:

- τη διευκόλυνση των εθνικής σημασίας τουριστικών επενδύσεων
- την ενίσχυση δημιουργίας καθετοποιημένων ελληνικών επιχειρήσεων, βιώσιμων στο χώρο της Εσωτερικής Ευρωπαϊκής Αγοράς
- την ενθάρρυνση ανάδειξης πρωτότυπων ιδεών (καινοτομιών) και νέων επιχειρηματιών
- τη συνεργασία ή και συνένωση ελληνικών συναφών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων (π.χ. δημιουργία αλυσίδων)
- την εξέλιξη παραγωγικών επιχειρήσεων για προϊόντα κατανάλωσης του τουριστικού κυκλώματος υψηλής ποιότητας, ώστε να αυξηθεί η εγχώρια συμβολή και να περιοριστούν οι εισαγωγές.

Με νομοθετική ρύθμιση, οι μεγάλες αυτές επενδύσεις :

- απαλλάσσονται από τις γραφειοκρατικές διαδικασίες και εγκρίνονται απ' ευθείας με απόφαση του αρμόδιου για τον τουρισμό υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας
- δεν υπάγονται στους περιορισμούς δόμησης και στις άλλες αντίστοιχες δεσμεύσεις, αλλά εξετάζονται συνολικά, μετά από μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων
- ενισχύονται οικονομικά με κατάλληλα κίνητρα, χαμηλά επιτόκια και άλλες διευκολύνσεις.